

HASAN BÜLENT KAHRAMAN'A MEKTUPLARI ÜZERİNDEN SELİM İLERİ'NİN “BUNGUN” DÜNYASI

Yunus Alıcı

“Hayatım boyunca sorunların çözümünü insandan beklemiştim, şimdi şu beyaz kâğıda tak tuk edip duran daktilodan bekler oldum.”

(Hemen Yaz Bana, s. 67)

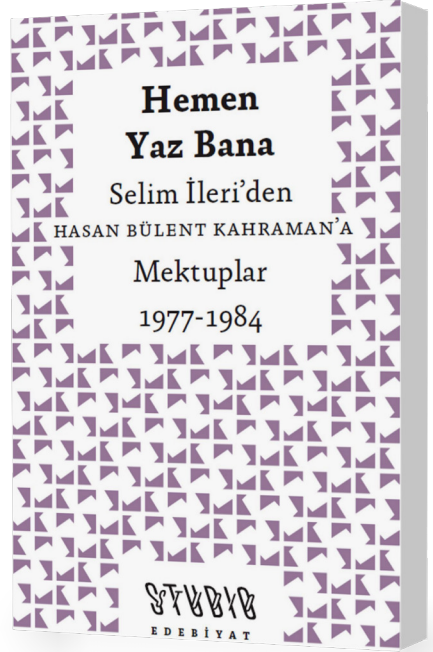
- Selim İleri'nin, dostu Hasan Bülent Kahraman'a¹ gönderdiği mektuplar geçtiğimiz sene (Haziran 2025) yayımlandı. Kırk dokuz yıllık İleri-Kahraman dostluğunun tatlı hatırası olan bu mektuplar, -diğer sanatkârların mektup ve günlüklerinde de görüleceği üzere- İleri'nin “yaratma sıkıntısı”yla beraber “insan” tarafını yansıtmakta. Neden insan tarafını? Bizler yazarların kurmaca metinlerinde -doğrudan-onları değil, onların yarattıkları dünya ve kişileri görürüz. Günlük ve mektup gibi türlerde ise sanatçıların bizzat kendileri ve kendiliklerine şahit oluruz. Bundan dolayıdır ki İleri'nin mektupları, yarattığı dünyayı değil, yaratılan bir insan olarak İleri'nin dünyasını tanımanız adına önem arz etmektedir...

İleri'nin dünyası, bungun bir dünya olup güneşle arası oldukça mesafelidir. Mesafeyi arttıran ise yalnızlık, melankoli, parasızlık, yaratma sıkıntısı gibi unsurlardır. Onlar, Bilge Karasu'nun *Gece*'sinde geceyi hazırlayan işçiler gibi İleri'ye karanlık, kasvetli, bungun bir dünyayı hazırlamak için aralıksız çalışırlar. Kahraman'a gönderdiği mektuplara bakıldığında İleri'nin temel şikâyeti yalnızlık üzerinedir. Bu mektupların arasında yalnızlığın işaret edilmediği bir mektup yok

¹ Selim İleri, *Hemen Yaz Bana: Selim İleri'den Hasan Bülent Kahraman'a Mektuplar*, Stduio Yayınları, İstanbul 2025. Yapılan alıntılarda eserin bu baskısından yararlanılmıştır. Kahraman, mektuplara düştüğü dipnotlardan birinde İleri'yi ilk kez Ankara Kolejinde lise eğitimi sırasında gidip geldiği, üstünde tesiri olan Sanat Sevenler Derneğinde görmüş olduğunu dile getirir (İleri, 2025: 45). Tanışmalarının ise 1976 yılında Bilgi Yayınevinin Tunalı Hilmi Caddesindeki ofisinde gerçekleştiğini ifade eder (İleri, 2025: 25).

gibidir.² Neredeyse her satır, yalnızlıktan sitemin³ ağırlığıyla yüklüdür.

Yaşadığı koyu yalnızlık, İleri'yi depresif bir dünyanın sakini yapar. Nitekim o, hayatı mutlu bir pencereden temaşa etmez. Buna ruh adesesı -kendi tabiriyle "karaduyarlık"- müsaade etmez. Kitabın henüz ilk mektubunda (7 Ocak 1977) arkadaşları Kahraman'ın yeni yılla ilgili mektubuna o, "*Senin de yılın mutluluk diye bir şey varsa, mutlulukla geçsin.*" sözleriyle karşılık verir (İleri, 2025: 25). Mutluluğa inanmayan İleri'nin mektuplarında yalnızlık vurgusu giderek atar: "*Çok yalnızım (hoş, ne zaman değildim ki!)*" (İleri, 2025: 62); "*Yine çok yalnızım galiba? Bizim hiç bitmeyecek yalnızlıklarımız!..*" (İleri, 2025: 86); "*Ve artık yalnızlığın sonsuz kalıcılık olduğuna inandım.*" (İleri, 2025: 96); "*Dingin, kaygılı, ağırbaşlı denebilecek bir yalnızlıkla doluyum.*" (İleri, 2025: 103); "*Müthiş mutsuzum. Tabii geçecek, fakat dünyanın en yalnız insanı gibi duyumsuyorum kendimi.*" (İleri, 2025: 109); "*Tahmin edebileceğin gibi, gelgit dönemi sona erdi, benim denizim yeniden çalkantılardan irak. Fakat yoğun bir mutsuzluğu, daha doğrusu dinginlik içinde*

² Bir yazarla ilgili birkaç cümle kurduğumuzda, yalnızlık daima bu cümlelerde yer bulur. Nitekim yolu yazarlık olanın durağı değil, sadık bir yol arkadaşısıdır yalnızlık -ve tabii ki buna eşlik eden melankoli... 31 Temmuz 1977 tarihli mektubunda İleri, Kahraman'a "*Merak ettiğim konuların başında, başka yazarçizerlerin bizler kadar melankolik, bunalımlı olup olmadıkları geliyor. Çoğunu tanıyorum. Ama uzak ilişkilerin saklayıcılığı unutmamalı.*" der (İleri, 2025: 103). İleri'nin de iyi bildiği üzere tanıdığımız çoğu edebiyatçı, bu bağlamda birbirinin ruh akrabasıdır: Oğuz Atay, Tanpınar, Tezer Özlü, Rilke, Woolf, Kafka, Pavese... Söz gelimi -İleri'nin mektuplardan birinde intihar bağlamında andığı- Pavese, günlüklerinde, yaşadığı yalnızlıkla ilgili "*Kendimi yalnız bırakmamak için bütün gece aynanın karşısında oturdum...*" sözlerini dile getirir (Cesare Pavese, *Yaşama Uğraşı*, Can Yayınları, İstanbul 2021, s. 165). Benzer bir şekilde -yalnızlık bağlamında İleri'nin bu mektuplarda andığı- Tanpınar ("*Yalnızım, bütün dünyam benden uzakta ve içimde.*", *Günlüklerin Işığında Tanpınar'la Başbaşa*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2007: 134) ve Atay'ın günlükleri de yalnızlığa dair sitemlerle doludur. Yine Fikret Ürgüp de *Dosdoğru Günlük* adıyla yayımlanan günlüklerinde mütemadiyen "tam" yalnızlıktan şikâyet edip "Neden beni böyle tam yalnız bıraktılar?" diye sorar (YKY, İstanbul 1995, s.53). Yazarlığın yazgısıdır bu durum...

³ İstisnai durumlar da söz konusudur. Bazen kendisini teselli etmek istercesine, "*Yoo, yalnızlığımdan şikâyetçi değilim, sevinçle, mutlulukla roman yazıyorum.*" der (İleri, 2025: 127). Yine bir başka mektubunda yalnızlığın bilinçlilik korunduğu sürece yıpratıcı değil, onurlandırıcı ve yapıcı olduğuna dikkat çeker (İleri, 2025: 161).

bir umarsızlığı yaşıyorum. Keşke beni Selim İleri olmaktan soyutlayabilseydik... (İleri, 2025: 119); *"Burada müthiş yağmurlar ve sonsuz yalnızlıklar var. Her an üşümen her an ürpermek!"* (İleri, 2025: 123); *"Fark ettiğim bir başka acı da şu: sevmeyi, âşık olurcasına sevmeyi unuttum. Öylesine derin bir yalnızlığa gömüldüm ki, dünya ve insanlar sanki benim dışımda kaldılar, onları hatırlamıyorum bile..."* (İleri, 2025: 132); *"Öğleden sonra postaya atacağım şu mektupta, binlerce yalnızlığı nasıl sergileyebilirim ki?"* (İleri, 2025: 142); *"Yıllardır yalnızlığı kabullenmek için savaşıyorum."* (İleri, 2025: 145); *"... Bunun dışında müthiş bir duygusuzluk ve kalabalıkta yalnızlık fırtınası yaşıyorum."* (İleri, 2025: 173); *"Nedense üzgün, bocalayışlar içinde ve yalnızım."* (İleri, 2025: 186)...

İleri, bazı anlarda yalnızlığa dayanamadığını ve neredeyse bütün insanlara *"Beni seviniz!"* diye bağıracağını söyler (İleri, 2025: 133). Yaşadığı derin yalnızlık ve melankoli (*"Şu yeryüzünde acıdan başka bir şey yok bana sorarsan."*, (İleri, 2025: 145); *"Hiçbir zaman o yoğun, koyu, kör karanlığı aydınlatacak bir mum ışığımız olmadı bizim."* (İleri, 2025: 168)⁴ onu zaman zaman intihar düşüncesine sürükler. 11 Ağustos 1977 tarihli mektubunda, *"Öyle delice şeyler düşünüyorum ki! Salı günü, akşamüzeri intihar etmeye kesinlikle karar vermiştim. Artık ayakta duracak hiçbir destek kalmamıştı. Tabii bir yanılısama! Yaşasın dostluklar! Sonra dinginlik geldi..."* diyerek bu ruh hâlini açıklar (İleri, 2025: 112). Sonraki bir mektubunda, intihar edecek gücü kendisinde hiçbir zaman bulamadığını, denemelerin ise gurur kırıcı olduğunu belirtir (İleri, 2025: 119). Bir başka mektubunda geceleri yatakta küçük bir çocuk gibi ağladığını söyleyerek *"İntihar etmeye bir cesaret bulsam! Fakat bunu yazın bir kere denemiş ve kendi kendime rezil olmuşum."* der (İleri, 2025: 132). İlerleyen mektuplardan birinde ise *"... intihar düşüncesi gelip geçer, tekrar gelir, ne önemi var, bir gün insan kendine kıyar da!"* ifadelerine yer verir (İleri, 2025: 135). Başka bir mektubunda da intiharın eşiğinden kaç kez döndüğünü, intihar kurumuna karşı olmadığını, ancak Woolf, Pavese ya da adsız binlerce kişi kadar cesur olmadığını dile getirir (İleri, 2025: 145).⁵

Yalnızlığın dozunu azaltan ve intihar düşüncesinin önünü kesen şüphesiz İleri'nin az sayıdaki arkadaş ve dostlarıdır. O, bu durumu Kahraman'a, *"Müthiş yalnızlıklardı, kaygılardı, ulaşamayışlardı. Fakat senin tepeden tırnağa 'anlayış ve dostluk' kesilmiş varlığına gönül borcum var."* sözleriyle ifade eder (İleri, 2025: 117). Mektuplar üzerinden Attilâ İlhan ("Attilâ Abi") ve Edip Cansever gibi dostları da olduğu anlaşılan İleri, mektupların muhatabı Kahraman oldu-

⁴ Melankolik dünyasının problemlerini anan İleri, bu mektuplarda yer yer acıyı kutsayan bir tavır sergiler. Acı olmasaydı ne yapardık diye soran, *"Ey acı diyorum, bir sen yoldaş kaldın!"* diyen o, edebiyatçılarımızın büyük çoğunluğunun acı çekmediğine dikkat çekip *"acı dışı bir edebiyatın başarısı ve etkilemesi de çok su götürür gibime geliyor."* sözlerini dile getirir (İleri, 2025: 133, 183).

⁵ Daha önce tıbbi destek aldığı anlaşılan İleri için bir noktada çare, psikiyatrik yardım da değildir. O, mektuplardan birinde *"psikiyatrların palavralarından usanalı yıllar oldu."* sözlerini sarf eder (İleri, 2025: 135).

ğundan sıklıkla ona duyduğu minnet duygusunu iletir ve müteşekkîr bir tavır sergiler. 12 Nisan 1977 tarihli mektubunda, “*Şu son yılın bana en güzel armağanı senin gibi bir dost edinebilmiş olmak!*” sözlerini dile getirir (İleri, 2025: 66).

Maddi kaygılar da İleri’nin anlatma ihtiyacı hissettiği hususlardandır. Bir mektubunda “*Kötüyüm, çok kötüyüm bugünlerde. Attilâ abinin yakınlığı da olmasa, dayanaksız kalırdım maddi açıdan.*” diyerek Attilâ İlhan’ın kendisine bu bakımdan destek olduğunu belirtir (İleri, 2025: 58). Bir başka mektubunda, *Her Gece Bodrum*’un yeni baskısının yayımlanmasını umar, “*Allah vere de çıksa, maddi durumum bir felaket. Ablamın evlenmesiyle evin tüm gideri üstüme kalacak.*” sözlerini sarf eder (İleri, 2025: 127). Mektupların birinde, yaza karşın beş altı yıl öncenin kışlık ayakkabısından kurtulamadığını dile getirir (İleri, 2025: 139). Bu da Tanpınar’ın tersine çevirttiği paltosuna paralel bir maddi durum örneği olarak dikkat çeker. Kitapta yer alan son mektupta da İleri, Ankara’dan ayrılışlarından birinde beş parasız olduğunu belirtir ve otel parasını ödeyip tren biletini alan Kahraman’a minnet duygusunu ifade eder (İleri, 2025: 228).

Mektuplarda İleri, romanlarıyla ilgili çalışma, -kendi tabiriyle- “boğuşma” sürecini de anlatır. Yazdıklarından çoğu zaman memnun olmayan (bazen bütün yazdıklarını yırtıp yeniden başlayan), mükemmeliyetçi bir yazarla⁶ karşılaşırız onun satırlarında. Kimi zaman yazmakta olduğu romanın duraklamasından, kimi zaman romanına vermeyi düşündüğü addan kimi zaman roman kişilerinin yaşamından kimi zaman değiştirdiği üslubundan kimi zaman romanının hikâyesi ve çıkış noktasından kimi zamansa romanın akışı ve teknik hususiyetlerinden söz eder. Mektuplarda bunlardan söz açmasının nedeni, arkadaşı Kahraman’dan beklediği yorum ve önerilerdir. Mektupların bir kısmında henüz öğrenci bir kısmındaysa yeni mezun bir genç olan Hasan Bülent Kahraman’ın dikkati ve edebî terazisi İleri için mühimdir. Bu bağlamda o, Kahraman’a, “*Senin bakış açına büyük saygım var. Ben ayrıca, benim yanılğı noktalarımı ya da okurla bağ kurarken (alışılmış örnekler açısından değil ama) takıldığım meseleleri, yazınsal iticiliğimi yazmanı rica ediyorum senden.*” sözlerini iletir (İleri, 2025: 40). İlerleyen sayfalarda Kahraman’ın verdiği dipnottan İleri’nin beklenti adresinin doğru olduğuna şahit oluyoruz; Kahraman, üzerine konuştukları yeni romanında Joyce’un tekniğini bir imkân olarak gördüğünü kendisine söylediğini ve İleri’nin hemen ona yöneldiğini dile getirir (İleri, 2025: 55).

Kahraman’ın yalnızca iyi bir okur değil, aynı zamanda bir yazar ve eleştirmen olması, İleri’nin onun görüşlerine verdiği önemi anlaşılır kılar. O, 23 Mayıs 1977 tarihli mektubunda Kahraman’a, “*Romanın yazdığım bölümlerini sana okumak isterdim. İstanbul’da böyle şeyleri paylaşılabileceğim hemen hiç kimsem yok.*” der. Bu bağlamda Hulki Aktunç’u anarak onun o sıralar yeni bir hikâye kitabına hazırlandığını ve taze bir baba olduğunu belirtir; bu nedenle uygun

⁶ Her mükemmeliyetçi yazarda olduğu gibi, başaramama korku ve kaygısı da İleri’nin yaşadığı duygulardandır. O, eserlerini kaleme alırken bu duyguları (“*Becerebilecek miyim? Korkulardayım...*”, [İleri, 2025: 40]) hisseder.

olmadığı sonucuna varır. Mehmet Tim'le ise yalnızca düşünsel düzeyde romanı tartışabileceğini, bundan estetik açıdan bir sonuç elde edemeyeceğini dile getirir (İleri, 2025: 76). Bu ifadeler, Kahraman'ın İleri nezdindeki değerini daha da belirginleştirir. İleri, yazmakta olduğu romanın bölümlerini Kahraman'a tek tek göndermeyi önerir ve *"Böylelikle sevdiğim, inandığım bir dostun süzgecinden geçecek roman."* diye ekler (İleri, 2025: 90). Bir başka mektubunda *Çağdaş Bir Cinayet*'in ilk bölümünü ona gönderdiğini, düşünce yanlışları ile konudan konuya ya da kişiden kişiye geçişlerde atlama, yanlışlık ya da terslik olup olmadığını denetlemesini ve kendisini uyarmasını beklediğini belirtir (İleri, 2025: 96). Romanının üslubu konusunda da Kahraman'dan öneri bekler (İleri, 2025: 109); iyi bir yazar olabilmenin ön ve ilk koşulunun yakın dostların içten eleştirisi olduğunu vurgular (İleri, 2025: 150). Onun varlığına duyduğu ihtiyaçtan dolayı bu dostuyla aynı şehirde yaşama arzusunu da dile getirir (İleri, 2025: 201).

Mektuplarda, Selim İleri'nin nadiren de olsa çalışabildiği, yani yazabildiği zamanlarda mutlu olduğu görülür. Bir mektubunda, *"Neyse, çalışabildiğim için sevinçliyim. Bir dünya kuruyorum işte yeniden ve iyi yürekli, İsa'sını sinamayan bir tanrı olmaya çabalıyorum..."* sözleriyle bu hâlini dile getirir (İleri, 2025: 40). Bir başka mektubunda ise yalnızca çalıştığı anlarda kendisinden uzaklaşabildiğini belirtir (İleri, 2025: 62). İlerleyen mektupların birinde çalışmanın tek sevinci olduğunu ifade eder (İleri, 2025: 67). Bir başka mektubunda ise, *"Yalnızlıktan başka bir şeyin yaşanmadığı şu dünyada, galiba, çalışmak oldu benim tek mutluluğum."* ifadelerine yer verir (İleri, 2025: 93). Daha sonraki mektuplarında yazıyı bir sığınak olarak gördüğünü vurgulayarak *"Herhalde tek sığınak yine roman, hikâye..."* der (İleri, 2025: 153) ve başka bir mektubunda da *"Yazmaktan başka çare yok."* sözleriyle bu düşüncesini pekiştirir (İleri, 2025: 184).

Çalışırken mutlu olmasının yanı sıra İleri, bazen yazdıklarının kendisini olumsuzluğa sürüklediğini düşünür. Söz gelimi yalnızlıktan şikâyet ettiği bir mektubunda, sevmekten ve insan sıcaklığından bayağıdır uzak olduğunu, asıl büyük aşkları, "uğursuz" Bodrum anlatısıyla tükettiğini belirtir, *"Yazarak tükettim içimdeki zenginlikleri..."* diye ekler. İlerleyen satırlarda yazdıklarından öğrendiğini ifade eder (İleri, 2025: 109).

Romanlarının ("yavrularının") alımlayıcı üzerindeki etkisi, İleri'nin özellikle önem verdiği bir husustur. Bir mektubunda Kahraman'a *"Her Gece Bodrum'u, bilmem beğenecek misin?"* diye sorar; bir sonraki mektubunda ise aldığı yanıt üzerine *"Her Gece Bodrum'u demek beğendin! Tabii mutlandım. Bana yansıyan üçüncü övgü bu."* diyerek sevincini dile getirir. Attilâ abisi ve Fethi Naci ile birlikte eleştirmenliğine güvendiği Kahraman'ın romanını sevip beğenmesi, onu ayrıca mutlu eder (İleri, 2025: 33). Nitekim İleri, Kahraman'ın dostunu kayıran, beğenmediği yerleri görmezden gelen bir münekkit olmadığının bilincindedir; bu nedenle sahibi bir beğeni, eserinin anlam kazanması bakımından büyük bir değer taşır.

Mektuplarda öne çıkan bir başka tutum ise İleri'nin "başka bir edebiyat"ın savunucusu olma iddiasıdır. Bu hususta o, Kahraman'a, "*Unutma: her gazetede, her yerde, her yayında bir başka edebiyatı savunmak zorundayız.*" der (İleri, 2025: 54). Bu yaklaşım, Ezra Pound'un "*Make it new*" mottosunu çağrıştıran modernist bir duruşu temsil eder. İleri, 'farklı' bir estetiği önceleyen yapıtlarıyla modernist Türk roman ve hikâyesi içerisinde konumlanır.

Okuduğu kitaplar ve etkilendiği yazarlar da İleri'nin mektuplarına yansır. Virginia Woolf'un yeri onun için ayrıdır; bir mektubunda, "*Bugünlerde Orlando'nun Fransızca çevirisini edindim. Çocuk gibi seviniyorum. Okumaya kıyamıyorum...*" sözleriyle bu sevgisini dile getirir (İleri, 2025: 41). Mektuplarda Henry James, James Joyce, Faulkner, Dostoyevski, Gogol, Gonçarov, Kafka, Proust, Rimbaud, Verlaine, Lautréamont, Çehov, Huxley, Forster, Joseph Conrad, Oscar Wilde, Zweig, Nietzsche ve Márquez; Ahmet Haşım, Oktay Rifat, Cahit Külebi, Nahid Sırrı Örik, Sait Faik, Cemal Süreya, Ece Ayhan, Gülten Akın, Behçet Necatigil, Melih Cevdet, Tomris Uyar, Salah Bırsel, Tanpınar, Peride Celâl, Tahsin Yücel, Hilmi Yavuz, Kemal Tahir, Attilâ İlhan ve Sabahattin Ali; andığı edip ve şairler arasındadır. Etkilenme noktasında kendisi, Woolf, Henry James, Kemal Tahir ve Attilâ İlhan'ın altını ayrıca çizer.

Yukarıdaki geniş yelpazeyle ilgili olarak Kahraman, Türk ve dünya edebiyatından pek çok romancıyı tanımalarına rağmen hiçbirinde İleri'deki ölçüde bir roman tutkusuna tanık olmadığını; onun roman konuşmadığı tek bir anı dahi hatırlamadığını ve bu nedenle kendisine "mecnun-u roman" diye hitap ettiğini belirtir (İleri, 2025: 13).

Dönemin dergi ve gazetecilik hayatı da bu mektuplara yansır. *Politika, Türk Dili, Cumhuriyet, Oluşum, Somut, Dünya, Yeni Dergi, Özgür İnsan* İleri'nin (okuma ve yazma sebepleriyle) andığı dergi ve gazetelerdir. Bunların haricinde bir süre yayın yönetmeni olduğu Günebakan Yayınevinden ve bu yayınevine hazırladığı kitaplardan da (Brecht'in eserleri gibi...) yer yer söz eder. Yine dönemin edebiyat çevresi de mektuplarda yer bulur. Nazlı Eray, Hulki Aktunç, Pınar Kür, Adalet Ağaoğlu, Fıruzan, Aziz Nesin, Buket Uzuner, Füsün Akatlı; İleri tarafından -yer yer eleştiri amacıyla- farklı bağlamlarda anılır.

Mektuplarda öne çıkan bir diğer husus, İleri'nin rehber kimliğidir. O, kendisinden genç olan Kahraman için yazarlık konusunda teşvik edici bir rol üstlenir. Kahraman'ın yayımlanan "*Bir Nihan Sevdada*" öyküsü üzerine bir mektubunda, "beni son yıllarda en çok etkileyen edebiyat olayı" değerlendirmesinde bulunur; Kahraman'ın üslubuna dikkat çekerek devamının gelmesi arzusunu ve yeni öykülerle bu tohumun kitaplaşması dileğini dile getirir. "*Şu huzursuz günlerin tek muştusuydu öykün!*" sözleriyle bu öykünün kendisi için son derece önemli olduğunun altını çizer (İleri, 2025: 57). Bir başka mektubunda ise Kahraman'a öyküleri konusunda kuşku duymaması gerektiğini, tek bir öyküsünün bile kendisine ne denli "yaman bir işçiyle" karşı karşıya olduğunu hissettirdiğini; öyküsel anlatımının ve üslubunun son derece güçlü olduğunu;

öyküler yayımlandıkça kaleme alacağı eleştiri yazılarının da öyküsel dilin inceliklerinden arınıp daha kesin çizgiler kazanacağını ifade eder (İleri, 2025: 63). Zaman zaman öykü yazmayı sürdürmesi gerektiğini hatırlatarak, öykülerini büyük bir özlemle beklediğini, az-öz ilkesine bağlı kalmayıp bol bol öykü yayımlaması gerektiğini vurgular (İleri, 2025: 104). Devam eden mektuplarda da öykülerini beklediğini sıklıkla yineler; “tembel” diyerek takıldığı Kahraman’ın asıl işinin yaratıcılık olduğunu özellikle belirtir (İleri, 2025: 113, 123, 128, 141, 184, 191, 195). Sonuç olarak *Hemen Yaz Bana*, Selim İleri’nin edebî dünyasını olduğu kadar insani kırılğanlıklarını, yalnızlığını ve yazıyla kurduğu hayati bağı da görünür kılan son derece kıymetli bir belge niteliğindedir. Bu mektuplar aracılığıyla okur, kurmaca metinlerin arkasındaki İleri’yi; karaduyarlıkla kuşatılmış iç dünyasını, yazıyla hayatta kalma çabasını, dostluklara tutunuşunu ve “başka bir edebiyat” idealini yakından tanıma imkânı bulur. Hasan Bülent Kahraman’la kurulan bu samimi yazışma hattı, yalnızca iki edebiyat insanı arasındaki dostluğu değil, aynı zamanda modern Türk edebiyatının düşünsel ve estetik serüvenine dair içeriden bir tanıklığı da kayıt altına alır. Bu yönüyle kitap, Selim İleri’yi anlamak kadar, bir yazarın yazı, yalnızlık ve dostluk arasında kurduğu varoluşsal dengeyi kavramak bakımından da önemli bir kaynak olarak değerlendirilebilir.

Ek

Her kitabın bir hikâyesi olduğu gibi *Hemen Yaz Bana*’nın da kendine özgü bir hikâyesi vardır. Bu hikâye, kitabın henüz başındaki “Yolun Başındaki Selim İleri” başlıklı bölümde aktarılır. Hasan Bülent Kahraman, kitapta yer alan mektupların kendisine bir gün annesi tarafından bir dosya içinde teslim edildiğini belirtir (İleri, 2025: 11). Dolayısıyla bu mektupların korunarak günümüze ulaşmasında Hasan Bülent Kahraman’la birlikte annesinin de payı büyüktür; bu vesileyle, bir Türk edebiyatı araştırmacısı ve okuru olarak kendilerine büyük bir teşekkürü borç bilirim.

Hasan Bülent Kahraman’ın anıları ve tanıklıkları, Selim İleri’nin mektuplarına edebî bir ışık tutar; bu ışık, satırların karanlıkta kalan yanlarını aydınlatır. Kahraman, mektuplara eşlik eden ayrıntılı dipnotlarıyla âdeta ikinci bir kitap yazar. Âdeta farklı türlerin terkibinden oluşan bu notlar; deneme, anı ve edebiyat tarihini iç içe geçiren bir anlatı niteliği taşır. Kahraman da bu notlar için “*O notları neredeyse bir roman gibi izleyen okur bir dönemi yakından tanıyacak.*” sözlerini sarf eder (İleri, 2025: 20). Bu dipnotlar aracılığıyla dönemin edebî ortamı, dergi ve gazetecilik hayatı, 1970’ler ve 1980’ler Türkiye’sine özgü sosyolojik gerçeklikler ile devrin İstanbul ve Ankara’sı Kahraman’ın zaviyesinden okura ulaşır. Bunun yanı sıra Kahraman’ın kendi okuma ve yazma serüveni de bu notlarda yer bulur.

Dipnotlarda yer alan kimi ayrıntılar, dönemin edebiyat çevresine dair bazı kesitler sunar. Söz gelimi Kahraman, İleri’yle yaptıkları ziyaretler sırasında Hülki Aktunç’un karanlıktan korktuğuna, Adalet Ağaoğlu’nun ise bir gaz lambası

koleksiyonunun bulunduğuna şahit olduğunu belirtir (İleri, 2025: 128, 140). Attilâ İlhan'ın romanlarındaki kadın karakterlerin çoğunun erkek adı taşıdığına dair dikkat çekici bir tespiti paylaşır (İleri, 2025: 148). Yine 1977 sonunda kurulan Ecevit hükûmeti döneminde 1979 sonuna kadar piyasada mal bulunmaması, kâğıt krizinin yaşanması ve yaklaşık yirmi ay boyunca Türkiye'de neredeyse hiç kitap basılamaması gibi tarihsel ve kültürel koşulları kayda geçirir (İleri, 2025: 169).

Kahraman, *Bir Akşam Alacası*'nın, Selim İleri'nin Kahraman'a o romanı yazdığı günlerde gönderdiği mektuplara da yansıyan yaşantı ve düşüncelerinin otobiyografik bir anlatısı olduğunu; romandaki Emre karakterinin İleri'den izler taşıdığını belirtir (İleri, 2025: 204). Bu tür tespitler, notların yalnızca açıklayıcı değil, yorumlayıcı ve yönlendirici bir işlev de üstlendiğini gösterir.

Dipnotlarda Kahraman yer yer günümüz araştırmacıları için çalışma alanları da işaret eder. Bir dipnotta, Brecht estetiğinin İleri'nin uzun süre düşündüğü, erken dönem metinlerinde farklı yaklaşımlarla uyguladığı ve üzerine sıkça konuştukları bir mesele olduğuna dikkat çeker; İleri'nin erken dönem romanlarının Brechtgil estetik çerçevesinde ele alınabileceğini belirtir (İleri, 2025: 43). Bir başka dipnotta ise aynı romanların Hegel estetiği açısından da incelenmesi gerektiğini vurgular (İleri, 2025: 60).

Sonuç olarak *Hemen Yaz Bana*'nın yalnızca mektuplardan ibaret bir kitap olmadığı; Hasan Bülent Kahraman'ın tanıklıkları ve ayrıntılı dipnotları sayesinde dönemin edebî, kültürel ve düşünsel iklimini çok katmanlı biçimde görünür kılan bir metne dönüştüğü söylenebilir. Kahraman'ın notları, Selim İleri'nin dünyasını açıklamakla kalmaz, aynı zamanda 1970'ler ve 1980'ler Türkiye'sinin edebiyat ortamına içeriden bir bakış sunar. Bu yönüyle kitap, hem Selim İleri'nin yazarlık serüvenini anlamak hem de modern Türk edebiyatının yakın tarihine ilişkin yeni okuma ve araştırma imkânları üretmek bakımından önemli bir kaynak niteliği taşır.